

Hoofdstuk 6 Steden en Staten

---

§6.3 De machtige kerk

WILLIBRORD, DE APOSTEL DER FRIE

In deze paragraaf leer je:

- Je kunt uitleggen hoe de kerk het christendom in Europa verspreidde
- Je kunt beschrijven hoe het missiewerk onder de Friezen en Saksen verliep
- Je kunt uitleggen dat de overgang van oud naar nieuw geloof langzaam verliep
- Je kunt uitleggen hoe belangrijk godsdienst was voor christenen en hoe machtig de kerk daardoor was
- Je kunt beschrijven hoe de kerk optrad tegen mensen met een afwijkend geloof of gedrag
- Je kunt beschrijven waarom en hoe Joden werden buitengesloten en vervolgd

Verspreiding van het christendom

- In de vroege middeleeuwen verspreidde het christendom zich steeds verder □ rond 500 waren bv. de Franken christelijk geworden
- Geestelijken die mensen bekeerden tot het christendom noemen we **missionarissen**
- In 690 werd een Engelse geestelijke, [Willibrord](#), naar Nederland gestuurd om de bewoners te bekeren

Verspreiding van het christendom

- In het midden en noorden van Nederland woonden de Friezen en Saksen (Germanen)
- Zij waren polytheïstisch en hadden ook een natuurgodsdienst
- Christenen vonden hun geloof niet het goede geloof en noemden hen **heidenen**
- **Missionarissen** probeerden heidenen te overtuigen van het christendom
- Als je je bekeerde tot het christendom, dan werd je gedoopt
  - Onderdompelen in water = **zonden** van je afwassen

Bekering van Friezen en Saksen

- De Friezen en Saksen lieten zich niet zomaar bekeren
- Veel verzet van de **heidenen** tegen de verspreiding van het christendom □ **missionarissen** probeerden daarom eerst de vorsten te bekeren en de vorsten dwongen hun onderdanen vervolgens om christen te worden
- In 754 reisde de missionaris [Bonifatius](#) naar de Friezen om hen te bekeren
- Bij de plaats Dokkum werden Bonifatius en zijn 52 medereizigers vermoord
- Uiteindelijk bekeerden de Friezen en Saksen toen Karel de Grote de baas over hun gebied werd
- In het jaar 1000 was bijna heel Europa christelijk

Een nieuw geloof

- Dat de bevolking door hun vorsten gedwongen werden tot het christendom, betekende niet dat ze hun eigen geloof zo makkelijk en snel aan de kant deden
- Vaak bleven de Germaanse en christelijke gebruiken naast elkaar bestaan
  - Bijvoorbeeld woensdag en vrijdag □
Germaanse goden Wodan en Freya
- Missionarissen vertelden vaak **legendes** (wonderlijke verhalen) over **heiligen** om mensen te overtuigen van de christelijke ideeën

Wodan

Kerk en geloof

- Mensen in de middeleeuwen vonden het leven na de dood belangrijker dan het leven op aarde
- Na de dood konden er 3 dingen gebeuren:
  1. Goed geleefd? hemel
  2. Zonden gepleegd? eerst een tijd in het vagevuur, daarna de hemel
  3. Doodzonde (zoals moord) begaan? eeuwig branden in de hel
- Geestelijke vertelden de mensen in hun preken hoe ze het beste konden leven om zo snel mogelijk in de hemel te komen
  - Bijv. veel bidden

Een pelgrim

Kerk en geloof

- Maar een geestelijke kon ook straffen van mensen opheffen □ de tijd in het vagevuur werd minder
- Zo'n document noemen we **aflaat**
- Je kon een aflaat verdienen door:
  - Aan **liefdadigheid** te doen
  - Op **bedevaart** gaan

Kerk en geloof

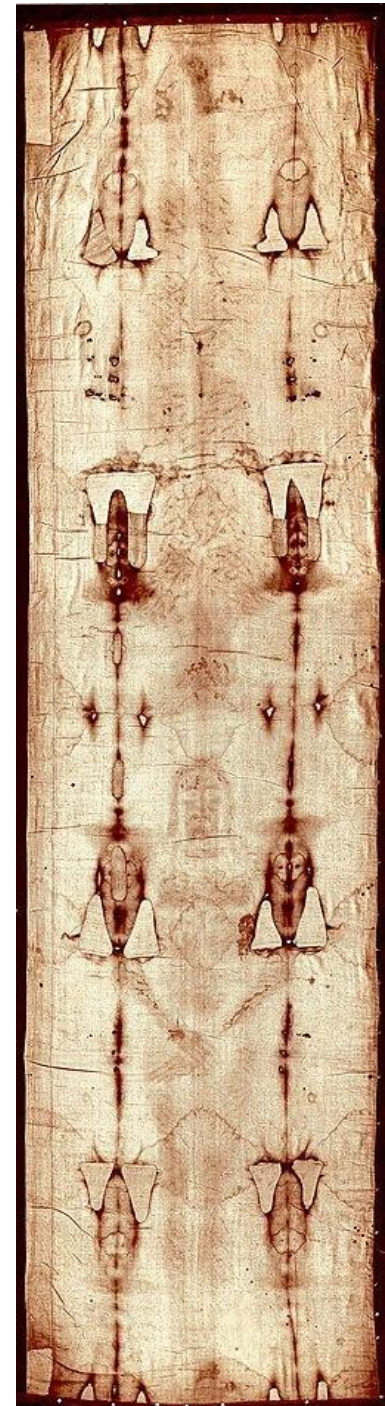

- Volgens de kerk was er maar één God, maar wel honderden heiligen
- Elke stad en beroepsgroep hadden een eigen heilige die zij vereerden
  - Bijv. Sint-Franciscus was de beschermheilige van de lakenhandelaars
- Men geloofde dat ze een heilige in een gebed om hulp konden vragen en dat een heilige bij God een goed woordje voor je kon doen
- Men vereerden ook de overblijfselen van heiligen die in kerken werden bewaard □ **relikwieën**
- Omdat de kerk tot in de kleinste details de leven van mensen regelde, had de kerk veel macht

Lijkwade van Jezus Christus

Bloed van Jezus

Ketters en heksen

- De kerk bepaalde wat normaal was
- Mensen die afweken van deze norm, werden opgespoord en gevangengenomen
- De kerk noemde mensen met een afwijkend geloof **ketters**
- **Ketters** werden vanaf 1232 vervolgd in de kerkelijke rechtbank, **inquisitie**
  - Deze rechtbank mocht mensen martelen om hun ideeën te onderzoeken
  - Bekende je dat je fout zat, dan kreeg je een straf
  - Hield je vast aan je ideeën, dan kwam je op de brandstapel

Inquisitie

Ketters en Heksen

- De kerk trad ook hard op tegen mensen die afweken van de norm van de kerk
- **Heksen** □ persoon die kwaad aanricht met toverij en hulp van de duivel
- Na een rampzalige gebeurtenissen ging de kerk op zoek naar heksen om de schuld te geven
- Heksenvervolgingen begonnen rond 1330 en eindigde in de 18^e eeuw
  - Vooral vrouwen, maar konden ook mannen zijn

Buitengesloten en vervolgd

Pogrom

- Christenen stonden sinds het ontstaan van het christendom vijandig tegenover Joden
  - Schuld van de kruisiging van Jezus
- Joden kregen een aparte positie in de samenleving door deze vijandigheid
  - Geen lid van een gilde, geen grond bezitten, geen stadsbestuurder worden, wonen in een getto, speciale kleren of tekens dragen
- Omdat Joden veel beroepen niet mochten doen, leenden ze geld uit tegen rente
  - Door de bloeiende handel was er ook grote behoefte aan!
- De kerk vond rente vragen een grote zonde en geestelijken vertelden dit ook in hun preken
- Zo versterkte de kerk het [antisemitisme](#) (Jodenhaat)
- Toen in Europa de pestepidemie uitbrak, kregen de joden daarvan de schuld
  - Ze zouden het water hebben besmet/vergiftigd
- Dit leidde in veel steden tot **pogroms**, □ uitbarstingen van geweld tegen joden

Standplaatsgebondenheid

- Verschillende denkwijzen komen door de gebondenheid aan tijd en plaats
- Bijvoorbeeld:
  - Vind je slavernij normaal?
  - Je kan gestraft worden door God?
  - Mogen vrouwen naar school?
  - Kan je trouwen met iemand waarvan je niet houdt?
- Deze vragen beantwoorden wij anders dan de mensen in de geschiedenis
- Door je goed in te leven in het verleden kun je pas echt begrijpen hoe gedacht werd en waarom mensen in een bepaalde tijd zo handelen en niet anders

Huiswerk

- Lezen §5.2
- Maken §5.2: 2, 3, 5, 7, 9, 11

- Lezen §6.5
- Maken §6.5: 1, 2, 3, 4, 7, 9,

